

Vogels het jaar door (in en rond onze tuin)

Margaret en Richard Vaughan

Inleiding

In een artikel in de **Grauwe Gors** van Oktober 1985 (Jaargang 13, nr. 2, blzn. 13-15) getiteld **Vogels het jaar door, in en rond een platte-landse tuin** publiceerden wij de resultaten van een dagelijkse telling van de vogels die wij in 1984 in en rond de tuin van Duinweg 20 te Noordlaren hadden gezien of gehoord. Overvliegende vogels werden ook meegeteld. Die informatie uit 1984 wordt hier nogmaals gegeven - in een andere vorm - en de resultaten van een gelijksoortig onderzoek in de jaren 1985, 1986 en 1987 worden toegevoegd. In de oorspronkelijke tabel van 1984 werd voor elke soort het aantal observatiedagen **per maand afzonderlijk** aangegeven. In de volgende tabel wordt echter het percentage van de observatiedagen **in elk jaar** waarin de soort werd vastgesteld (gezien of gehoord) aangegeven. Er is afgerond op hele procenten. Soorten die in een jaar vier keer of minder werden vastgesteld worden naar boven afgerond op één procent en krijgen dus het cijfer 1. Al de andere percentages zijn naar boven of naar onderen afgerond op hele procenten. Een voorbeeld: de Aalscholver werd in 1985 één keer vastgesteld en krijgt daarom een 1, maar in 1987 werd hij op 4% van de observatiedagen gezien (in werkelijkheid 12 dagen). De maanden in de vierjarige periode waarin elke soort werd vastgesteld worden ook aangegeven. Tenslotte geeft de tabel ook het totale aantal dagen per jaar aan waarop waarnemingen werden gedaan, en wel in getallen tussen haakjes onder het jaarcijfer.

Bespreking

De tabel laat zien dat in de periode van vier jaar in totaal 113 soorten

werden vastgesteld, inclusief de Bonte Kraai als aparte soort. Van de relatieve dichtheid van de verschillende soorten geeft de tabel waarschijnlijk een vrij nauwkeurig beeld, maar men moet er bij het interpreteren van de resultaten wel rekening mee houden dat sommige soorten zich opvallender gedragen en ook hoorbaarder zijn dan andere. De informatie over de tijd van het jaar waarin elke soort voorkomt is in de meeste gevallen waarschijnlijk juist. Mogelijke veranderingen in numerieke status die opgetreden zijn in de periode van vier jaar zijn echter moeilijker vast te stellen, daar dit tijdvak waarschijnlijk niet lang genoeg is om duidelijke tendensen aan te geven.

Het studiegebied grenst aan één kant aan de rand van het Noordlaarder Bos. Onze tabel lijkt er op te wijzen dat de avifauna van deze habitat enigszins is verarmd, misschien wel als resultaat van het beleid van de eigenaar, de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten. Deze vereniging kapt en verwijdert vele van de grootste en oudste bomen, in het bijzonder Grove Dennen. Wellicht is dit de reden dat de Zwarte Specht zich niet definitief heeft kunnen vestigen en dus betrekkelijk weinig is waargenomen, hoewel er in 1982 een geslaagd broedgeval was. Het verklaart ook de (bijna) afwezigheid van verscheidene soorten die men beslist zou verwachten als de bomen de kans kregen volwassen te worden, namelijk de Bosuil, Kleine Bonte Specht en Boomklever. Dit doet echter niets af aan het feit dat enkele typische bosbewoners wel degelijk in het Noordlaarder Bos aanwezig zijn en dus ook in onze tabel voorkomen, zoals bijvoorbeeld de Sperwer, Havik, Grote Lijster, Kuifmees, Wielewaal, Goudvink en het Goudhaantje.

Aan de andere kant van het studiegebied bevinden zich de open landbouwgronden van de Noordlaarder Es. Ook voor dit gebied toont de tabel een duidelijke verarming van de avifauna. Veel vogels die men meestal

beschouwt als typische soorten van bouwland zijn bijna of geheel afwezig: bijvoorbeeld de Torenvalk, Patrijs, Veldleeuwerik, Grasmus, Putter, Kneu en Geelgors. Het is heel goed mogelijk dat deze vogels pas kort geleden zijn verdwenen. Anderzijds komen een paar soorten die typisch zijn voor de Noordlaarder Es, zoals de Roek en de Kokmeeuw, wel in onze aantekeningen voor.

Zoals al werd opgemerkt in het eerdere artikel zijn ook enkele typische vogels van dorp en tuin bijna of geheel afwezig bij Duinweg 20, dat hemelsbreed een kilometer van het dorp Noordlaren aflight. Dit zijn onder andere de Turkse Tortel, Huiszwaluw, Heggemus, Grauwe Vliegenvanger, Huismus en Groenling, die bijna allemaal algemeen zijn in het dorp Noordlaren.

Enkele soorten die, zoals uit de tabel blijkt, regelmatig bij Duinweg 20 voorkomen zijn door ons daartoe aangemoedigd. Kauwen, Koolmezen, Pimpelmezen, Ringmussen, Bonte Vliegenvangers en Spreeuwen hebben jaarlijks onze nestkasten gebruikt. In de winter eten de Fazant, Grote Bonte Specht, Roodborst, Merel, Pimpelmees, Koolmees, Vlaamse Gaai, Ekster, Ringmus en Vink regelmatig van het voer dat door ons wordt uitgestrooid, terwijl enkele van de minder algemene wintergasten zoals Kramsvogel, Keep en Kuifmees klaarblijkelijk werden aangetrokken door het aanbod van voedsel in de vorm van zaden, vet, noten en afgevalen appels. De spreeuw zoekt vreemd genoeg geen voedsel in onze tuin en is in de wintermaanden inderdaad afwezig bij Duinweg 20, hoewel hij wel overvliegend wordt gezien. In de lente en in de zomer broeden verscheidene paren in het dak van het huis.

De tabel toont aan dat verscheidene soorten gedurende de vier jaar in aantal afgenomen zijn. De Kievit is het beste voorbeeld; vroeger broedden er twee of drie paar op de Es in het zicht van het huis, maar in 1986 was er maar één broedpaar en in 1987 geen enkele. Een andere soort die duidelijk afneemt, is de Groene Specht, en hetzelfde geldt voor de Zanglijster; de Tortelduif, Koekoek,

Winterkoning en Gekraagde Roodstaart geven reden tot bezorgdheid. Maar er zijn ook positieve ontwikkelingen: soorten die wellicht in aantal toenemen zijn Fazant, Witte Kwikstaart, Pimpelmees, Vlaamse Gaai, Kauw, Zwarte Kraai en wellicht Vink en Keep.

In de tabel krijgt men van de relatieve algemeenheid van zomergasten een vertekend beeld omdat alleen het percentage observatiedagen voor elke soort gedurende het hele jaar wordt aangeduid. Om een voorbeeld te geven: een vogel als de Bergeend, slechts aanwezig in de periode maart-juni, wordt gerekend over het hele jaar op maar 10% van de ongeveer 300 observatiedagen vastgesteld. In de maand mei echter wordt hij op 50% tot zelfs wel 70% van de observatiedagen gezien. Zomergasten die in de buurt broeden (of dat vroeger deden) zijn, naast de Bergeend, Boomvalk, Scholekster, Witte Kwikstaart, Gekraagde Roodstaart, Sprinkhaanrietzanger (slechts in één jaar) en andere zangers, Bonte Vliegenvanger en Wielewaal.

De Ransuil, die in de jaren voorafgaand aan deze telling algemeen was, lijkt totaal uit het onderzoeksgebied verdwenen te zijn.

De november-december waarnemingen van een overwinterende Zwartkop hebben betrekking op slechts één vogel in één jaar, namelijk 1986.

Conclusie

Een telling als deze geeft waardevolle aanwijzingen over veranderingen in vogelaantallen en het voorkomen van verschillende soorten maar moet eigenlijk worden voortgezet gedurende een zo lang mogelijke periode. Het uitvoeren van soortgelijke tellingen op verschillende andere plaatsen in de provincie Groningen zou de waarde vergroten. Een dergelijke telling geeft een heel goed beeld van het algemene karakter of van de samenstelling van de plaatselijke avifauna. Bij Duinweg 20 wordt die gedomineerd door een hechte schare grote, luidruchtige corviden, namelijk de Vlaamse Gaai, Ekster, Kauw en Zwarte Kraai. De enige andere soorten die wat algemeenheid betreft met deze soorten kunnen wedijveren zijn de Merel, Pimpelmees, Koolmees en Ringmus.

(Vertaald uit het Engels
door Jan Alex de Roos)

Soort	Maand	1984 (312)	1985 (305)	1986 (301)	1987 (304)
Aalscholver	a asond		1		4
Blauwe Reiger	jfmamjjasond	5	8	4	6
Knobbelzwaan	j m s	1		1	1
Kleine Zwaan	j n		1		1
Wilde Zwaan	o		1		
Kleine Rietgans	fm		1		1
Kolgans	j m nd	1	1	2	2
Grauwe Gans	fm m j son		1	3	6
Sneeuwgans	f		1		
Brandgans	j			1	
Bergeend	mamj	10	10	10	13
Wilde Eend	j mamjj sond	5	6	6	6
Brilduiker	n		1		
Grote Zaagbek	jfm		1	1	1
Wespendief	a				1
Rode Wouw	ma				1
Bruine Kiek	j as	1	1		1
Blauwe Kiek	fma s	1	1		1
Havik	jfmamjjason	3	5	2	3
Sperwer	jfmamjjasond	5	10	13	12
Buizerd	jfmamjjasond	10	18	11	11
Torenvalk	amj a n	3	1	1	
Boomvalk	mjjas	2	1	2	1
Slechtvalk	m	1			
Patrijs	m			1	
Fazant	jfmamjjasond	16	41	60	53
Kraanvogel	j n			1	1
Schölekster	mamjja	19	19	20	15
Goudplevier	a n			1	1
Zilverplevier	s	1			
Kievit	mamjjasond	42	25	30	21
Watersnip	j sond	1	1		
Grutto	mamj	2	3	2	2
Regenwulp	am ja	3	6	9	6
Wulp	mamjjason	5	15	11	6
Zwarte Ruiter	a			1	
Tureluur	amjja	1	1	1	1
Groenpootruiter	m jaso	4	1	1	1
Bosruiter	s			1	
Kokmeeuw	jfmamjjasond	22	38	22	31
Stormmeeuw	jfmamjjasond	1	11	14	11
Zilvermeeus	jfma j asond	2	3	6	8
Grote Mantelmeeuw	a		1		
Visdief/N. Stern	mj				1
Holenduif	famj as	12	12	19	7
Houtduif	jfmamjjasond	65	70	59	56
Turkse Tortel	m m	1		1	1
Tortelduif	amj a	4		1	
Koekoek	amjj	5	6	3	4
Ransuil	m	1			
Gierzwaluw	mjja	6	10	8	13
Groene Specht	famamjjasond	15	19	3	2
Zwarte Specht	j mam asond	1	4	2	1
Grote Bonte S.	jfmamjjasond	56	60	58	56
Kleine Bonte S.	n			1	
Veldleeuwerik	fm jj son	11	3	4	5
Oeverzwaluw	j			1	1

Boerenzwaluw	amjjaso	14	15	10	12
Huiszwalus	jjaso			1	3
Boompieper	a			1	
Graspieper	m	2	2	2	1
Witte Kwikstaart	mamjjaso	9	4	18	17
Winterkoning	jfmamjjasond	60	36	32	28
Heggemus	j m j ond	3	1	3	4
Roodborst	jfmamjjasond	63	62	63	72
Gekr. Roodstaart	amjja	7	5	4	3
Tapuit	m s	1		1	
Merel	jfmamjjasond	80	88	80	78
Kramsvogel	jfma sond	9	9	6	10
Zanglijster	mamjj so d	14	8	9	4
Koperwiek	j m son	4	2	1	1
Grote Lijster	j mamjj son	13	15	12	9
Sprinkhaanrietz.	mjja				5
Kleine Karekiet	ja				1
Spotvogel	m			1	
Braamsluiper	amjjas	5	5	5	6
Grasmus	m		1		1
Tuinfluiter	amjja	5	12	4	13
Zwartkop	amjj son	7	6	13	10
Tjiftjaf	mamjjaso	31	34	32	23
Fitis	amjjas	10	17	14	17
Goudhaantje	jfm sond	6	4	6	3
Vuurgoudhaantje	n	1		1	
Grauwe Vliegenv.	a	1			
Bonte Vliegenv.	amjj	17	10	18	13
Staartmees	jfmamjjasond	26	15	22	20
Matkop	jfmamjjasond	30	48	58	49
Kuifmees	jfm jjas	1	1	1	10
Zwarte Mees	jfmam j sond	1	1	2	3
Pimpelmees	jfmamjjasond	68	77	83	85
Koolmees	jfmamjjasond	92	97	96	94
Boomkruiper	jfmamjjasond	7	11	15	6
Wielewaal	amjj	3	2	2	10
Vlaamse Gaai	jfmamjjasond	68	70	75	81
Ekster	jfmamjjasond	85	93	84	85
Kauw	jfmamjjasond	66	74	83	84
Roek	j mam asond	3	6	1	2
Zwarte Kraai	jfmamjjasond	73	72	77	89
Bonte Kraai	m o d	1	1	1	1
Spreeuw	jfmamjjasond	60	52	50	53
Huismus	m				1
Ringmus	jfmamjjasond	80	96	92	91
Vink	jfmamjjasond	65	59	76	83
Keep	jfma ond	1	3	11	19
Groenling	jfmam j ond	1	3	1	5
Putter	a n	1		1	
Sijsje	jfma ond	5	2	3	2
Kneu	mam aso	1	1	1	1
Barmsijs	jfm nd	1	2	6	
Kruisbek	jfm m jason	3		3	1
Goudvink	jfmamjjasond	3	9	5	5
Geelgors	ma		1	1	
Rietgors	mj s			2	1

De tabel geeft het voorkomen van soorten bij Duinweg 20 te Noordlaren voor de jaren 1984/1987.